

DREPTURILE MELE STAREA MEA DE BINE

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

2018-1-IE01-KA204-038768

DREPTURILE MELE, STAREA MEA DE BINE

Pentru a afla mai multe despre proiect: <https://twomoons.eu>

Sprijinul Comisiei Europene pentru producerea acestei publicații nu constituie o aprobare a conținutului, care reflectă doar opiniile autorilor, iar Comisia nu-și asumă răspunderea pentru orice utilizare a informațiilor conținute în aceasta.

COLABORATORI:

Marita O'Brien, Co-Creation Support CLG (Irlanda)

Jackie O'Toole, Co-Creation Support CLG (Irlanda)

Henriikka Laurola, Empowering Old Age Coop – VoiVa (Finlanda)

Päivi Helakallio-Ranta, Empowering Old Age Coop – VoiVa (Finlanda)

Licia Boccaletti, Anziani e non solo (Italia)

Salvatore Milianta, Anziani e non solo (Italia)

Andra-Oana Petrea, Asociația HABILITAS Centru de Resurse și Formare Profesională (România)

Rodica Căciulă, Asociația HABILITAS - Centru de Resurse și Formare Profesională (România)

Ioana Căciulă, Asociația HABILITAS - Centru de Resurse și Formare Profesională (România)

Anna Kadiz-Bartosdzewska, the Gaiety School of Acting (Irlanda)

Caroline Coffey, the Gaiety School of Acting (Irlanda)

Seamus Quinn, the Gaiety School of Acting (Irlanda)

Cristian Palmi, Associazione di Promozione Sociale Teatre d'Imbarco (Italia)

Beatrice Visibelli, Associazione di Promozione Sociale Teatre d'Imbarco (Italia)

Nicola Zavagli, Associazione di Promozione Sociale Teatre d'Imbarco (Italia)

Această broșură se bazează pe opiniile și experiențele a 78 de persoane în vârstă din Finlanda, Italia, Irlanda și România, cărora proiectul Două Luni le este foarte recunoscător. Două luni, de asemenea, dorește să menționeze sprijinul și asistența

ORGANIZAȚIILOR COMUNITARE:

South Leinster Citizens Information Service, the Alzheimer Society of Ireland, the Irish Heart Foundation, Age Action și Sage Advocacy. Membrii grupului consultativ: Eamonn Burgess, Elly Fainbairn, Criona McCarthy, Judy Walsh.

Dorim, de asemenea, să îi mulțumim dr. Judy Walsh, University College Dublin, pentru comentariile utile în vederea realizării acestei broșuri.

PREFAȚĂ

Această broșură reprezintă o colecție de povestiri ale unor persoane în vârstă, cu o temă comună: încălcări ale drepturilor persoanelor în vârstă, drepturi protejate în temeiul legislației europene - Convenția Europeană a Drepturilor Omului (CEDO) și Convenția Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu dizabilități (CRPD). Povestirile, trei din fiecare țară, Finlanda, Irlanda, Italia și România, acoperă o serie de situații pe care, în general, persoanele în vârstă le întâlnesc în viața de zi cu zi. Numele și caracteristicile identificatoare ale celor care au contribuit au fost modificate.

Drepturile mele, Starea mea de bine este una dintre cele patru resurse dezvoltate de Two Moons/ Două Luni - un proiect finanțat de Erasmus + timp de doi ani. Obiectivul principal al proiectului Two Moons/ Două Luni este acela de a crea resurse educaționale accesibile în domeniul drepturilor omului, în vederea sprijinirii procesului de învățare în rândul persoanelor în vârstă. Având cunoștințe despre drepturile omului, acestea pot să-și exprime punctul de vedere, să conteste rețetele de tratament și să solicite servicii mai bune.

Șase organizații s-au alăturat pentru a dezvolta acest proiect: Co-Creation Support CLG (Irlanda), Anziani e non solo (Italia), Asociația HABILITAS Centru de Resurse și Formare Profesională (România), VoiVa-Empowering Old age Coop (Finlanda), Gaiety School of Acting (Irlanda) și Associazione di Promozione Social Teatrid'Imbarco (Italia).

Celelalte resurse educaționale dezvoltate includ:

- Un scenariu de teatru documentar: Poveștile noastre: Drepturile omului și persoanele în vârstă din Europa
- Un ghid pentru găzduirea Teatrului Documentar Două Luni și Răspuns
- Audio al poveștilor: Ascultați povestea mea: Drepturile omului și persoanele în vârstă

*Informațiile conținute în această broșură sunt doar pentru informare generală. Acestea nu reprezintă o consultanță juridică. Nu facem nici o declarație și nu oferim garanție de niciun fel, expresă sau implicită, cu privire la exhaustivitatea, exactitatea, fiabilitatea, adecvarea sau disponibilitatea informațiilor. În nici un caz nu vom fi răspunzători pentru nici o pierdere sau deteriorare, inclusiv pierderi sau daune indirecte sau semnificative, pierderi sau deteriorări care decurg din sau în legătură cu utilizarea acestei broșuri. Incluziunea oricăror linkuri nu implică neapărat o recomandare sau nu susțin neapărat opiniile exprimate în cadrul acestora.

CUPRINS

1. INTRODUCERE A BROȘURII DREPTURILE MELE, STAREA MEA DE BINE	7
2. CE SUNT DREPTURILE OMULUI ȘI DE CE SUNT ACESTE RELEVANTE PENTRU PERSOANELE ÎN VÂRSTĂ	8
3. CUM SUNT PROTEJATE DREPTURILE MELE?	9
4. CONVENȚIA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI (CEDO)	11
5. CONVENȚIA NAȚIUNILOR UNITE PRIVIND DREPTURILE PERSOANELOR CU DIZABILITĂȚI (CRPD)	14
6. DREPTURILE OMULUI ȘI VIAȚA DE ZI CU ZI	17
7. POVEȘTILE NOASTRE: PERSOANELE ÎN VÂRSTĂ DIN FINLANDA, IRLANDA, ITALIA ȘI ROMÂNIA	22
8. CUM POT FI FOLOSITE DREPTURILE OMULUI PENTRU A PROVOCA SCHIMBĂRI?	40
9. LOCUIESC ÎN ROMANIA. CE POT FACE?	43
10. DETALII DE CONTACT ALE ORGANIZAȚIILOR	47

INTRODUCERE A BROȘURII DREPTURILE MELE, STAREA MEA DE BINE

1

Drepturile omului aparțin tuturor. Acestea sunt standardele minime necesare pentru ca toți indivizii să trăiască cu demnitate și să fie tratați cu respect. Cu toate acestea, mulți oameni în vârstă nu sunt conștienți de drepturile lor și de relevanța acestora în viața de zi cu zi. Ei pot ajunge să fie maltratați, deoarece nu-și dau seama că acest tratament este greșit și că există ceva ce pot face în legătură cu această situație.

Această broșură oferă informații despre modul în care drepturile omului, astfel cum sunt protejate prin Convenția Europeană a Drepturilor Omului (CEDO) și Convenția Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu dizabilități (CRPD), ar trebui să funcționeze în practică pentru persoanele în vârstă. Având cunoștințe despre drepturile omului, poți să recunoști tratamentele sau practicile greșite, să le contești sau cineva să ia atitudine în numele tău, pentru a putea trăi cu demnitate și respect.

Vă rugăm să rețineți că această broșură se concentrează asupra drepturilor omului, nu neapărat asupra drepturilor legale din fiecare țară. Broșura nu oferă consultanță juridică. Dacă credeți că drepturile dvs. umane sunt restricționate sau dacă vă confrunțați cu abuzuri, trebuie să discutați cu un expert în acest domeniu. Detaliile de contact ale organizațiilor care pot fi în măsură să vă sfătuiască sunt enumerate în secțiunea 9, „Eu trăiesc în”, din această broșură.

CE SUNT DREPTURILE OMULUI ȘI DE CE SUNT ACESTEA RELEVANTE PENTRU PERSOANELE

2

Drepturile omului ne dau puterea de a vorbi atunci când organismele publice responsabile de serviciile pe care le folosim ne tratează nedrept sau greșit.

Toți oamenii în vârstă merită să fie tratați cu respect și cu demnitate, dar, din păcate, aceasta nu este experiența multor persoane în vârstă din Europa. De exemplu:

În Finlanda, în special femeile în vârstă se confruntă cu discriminare pe bază de vârstă la locul de muncă¹ și venituri mici²; În Italia, un raport al IPASVI (Consiliul italian de asistență medicală) a constatat că 68,7% dintre persoanele aflate în centre de îngrijire rezidențială sunt supuse austerității³; În România, 33,2% dintre persoanele în vârstă de 65 de ani sau peste această vârstă erau expuse riscului sărăciei sau excluziunii sociale în 2017⁴. În Irlanda, ca și în alte țări, cazurile raportate de abuz în rândul persoanelor vârstnice continuă să crească. A existat o creștere de 70% a numărului de presupuse incidente de abuz financiar în 2017 față de 2016, cele mai ridicate niveluri fiind raportate la persoanele peste 80 de ani⁵.

CONCEPTUL DE VIAȚĂ CARE MERITĂ TRĂITĂ ȘI OPORTUNITĂȚILE REALE DE ACȚIUNE IMPACTEAZĂ ÎN MOD DIRECT PERCEPȚIA NOASTRĂ DESPRE O SOCIETATE DREAPTĂ. PENTRU A CREA O ÎNȚELEGERE A CEEA CE ÎNSEAMNĂ O VIAȚĂ BUNĂ ȘI CORECTĂ, E NEVOIE SĂ DISCUTĂM CU PERSOANELE ÎN VÂRSTĂ: DREPTUL LA VIAȚĂ, CARE SUNT ABILITĂȚILE PE CARE LE PERCEP CA FIIND RELEVANTE PENTRU EI ȘI CARE SUNT OBSTACOLELE ÎN CALEA DEZVOLTĂRII ACESTORA.

¹ https://www.stat.fi/til/tyoolot/2013/02/tyoolot_2013_02_2014-05-15_kat_001_en.html

² Baza de date privind distribuția veniturilor OCDE; www.oecd.org/social/income-distribution-database.htm; 2013 pentru Chile, Finlanda, Ungaria, Israel, Olanda și America. Coreea 2009 și Turcia 2011

³ <https://www.lapresse.it/cronaca/l-allarme-dei-geriatri-in-europa-40-milioni-di-anziani-maltrattati-295453/news/2016-06-15/>

⁴ https://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/index.php/People_at_risk_of_poverty_or_social_exclusion#Number_of_people_at_risk_of_poverty_or_social_exclusion

⁵ <https://www.hse.ie/eng/services/publications/the-national-safeguarding-office-report-2017.pdf>

CUM SUNT PROTEJATE DREPTURILE MELE?

3

Drepturile persoanelor care trăiesc în Europa sunt protejate printr-o serie de tratate interconectate privind drepturile omului și alte instrumente, care includ Convenția Europeană a Drepturilor Omului (CEDO) și tratatele Organizației Națiunilor Unite privind drepturile omului. Acestea acoperă întregul spectru al drepturilor omului - civil, politic, economic, social și cultural.

Unele drepturi nu sunt absolute, deoarece pot fi limitate sau restricționate în anumite condiții circumstanțiale, de exemplu, pentru a proteja drepturile altor persoane. Când vine vorba de deciziile privind alocarea resurselor limitate, statele au libertatea de a hotărî, dar ele trebuie să poată demonstra că decizia lor este proporțională și că atinge un echilibru echitabil între interesele publicului larg și drepturile individului.

Drepturile absolute includ dreptul de a nu fi tratat în mod inuman sau degradant și dreptul la protecție față de sclavie sau de servitute. Aceste drepturi nu pot fi niciodată limitate sau restricționate în nici o circumstanță.

ATUNCI CÂND UN STAT ADOPTĂ UN INSTRUMENT PRIVIND DREPTURILE OMULUI, EL ÎȘI IA TREI ANGAJAMENTE:

1. să respecte și să se abțină de la a interfera cu exercitarea drepturilor omului;
2. să protejeze împotriva abuzurilor îndreptate asupra omului;
3. să ia măsuri pozitive pentru a facilita exercitarea drepturilor

La ratificarea unei convenții, un stat acceptă să fie legat din punct de vedere legal de termenii săi și se angajează pentru a se asigura că legile și politicile sale vor asigura drepturile prevăzute în convenția respectivă.

Cu toate acestea, pentru a putea fi exercitate din punct de vedere legal în instanțele naționale ale statului, drepturile care au fost incluse în convenții trebuie, în general, să fie încorporate în dreptul intern al unui stat.

FINLANDA, ITALIA, IRLANDA ȘI ROMANIA AU RATIFICAT URMĂTOARELE CONVENȚII:

- Convenția Europeană a Drepturilor Omului (CEDO)
- Convenția Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și

a violenței domestice (Convenția de la Istanbul)

- Pactului internațional privind drepturile civile și politice (ICCPR)
- Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale (ICESCR)
- Convenția internațională privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială (CERD)
- Convenția privind eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeilor (CEDAW)
- Convenția europeană împotriva torturii și a altor pedepse sau tratamente crude, inumane sau degradante (CAT)
- Convenția cu privire la Drepturile Copilului (CRC)
- Convenția Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu dizabilități (CRPD)

În timp ce nici una dintre aceste convenții nu urmărește să protejeze drepturile persoanelor în vârstă ca grup distinct, drepturile omului sunt universale, se aplică tuturor ființelor umane și implică implicit persoanele în vârstă. Aceste convenții, chiar dacă nu sunt executorii de către o instanță națională, guvernează modul în care statele ar trebui să acționeze față de persoane. Ele oferă diferite forme de protecție pentru persoanele în vârstă. Ele oferă, de asemenea, standardele și valorile pe care ar trebui să se bazeze politicile și legile naționale, astfel încât acestea să aibă potențialul de a influența problemele de interes pentru persoanele în vârstă.

O relevanță deosebită pentru persoanele în vârstă din Europa o au Convenția Europeană a Drepturilor Omului (CEDO) și Convenția Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu dizabilități (CRPD), ratificată de Uniunea Europeană ca organizație de integrare regională, astfel încât toate noile legislații, politici și programe europene vor respecta drepturile cuprinse în CRPD.

CONVENȚIA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI (CEDO)

4

Convenția Europeană a Drepturilor Omului (CEDO) a fost adoptată de către Consiliul Europei în 1950 pentru a proteja drepturile omului și libertățile fundamentale în Europa. A fost ratificată de Irlanda în 1953, de Italia în 1955, de Finlanda în 1990 și de România în 1994.

Odată ratificat, modul în care legea internațională privind drepturile omului este aplicată în dreptul intern depinde de faptul că statul urmează o tradiție monistă sau dualistă (11). Italia și România au un sistem juridic monist în care Convenția face parte din legea națională odată ratificată. Irlanda și Finlanda au un sistem juridic dualist, care impune ca Convenția să fie încorporată în dreptul intern. CEDO are forță de drept în toate cele patru țări.

AUTORITĂȚILE PUBLICE ȘI ATRIBUȚIILE PRIVIND DREPTURILE OMULUI

Organismele sau autoritățile publice au datoria de a respecta drepturile enunțate în CEDO în tot ceea ce fac, inclusiv prin a fi fideli în procesul de elaborare a politicilor și de prestare a serviciilor. Prin urmare, aceste organisme sunt obligate să trateze persoanele cu corectitudine, egalitate, demnitate, respect și autonomie și pot fi trase la răspundere în caz contrar.

ACEASTĂ DATORIE ESTE STABILĂ:

- În Irlanda, în temeiul Secțiunii 3 din Legea privind Convenția Europeană a Drepturilor Omului din 2003 și a secțiunii 42 din Legea din 2014 privind drepturile omului și egalitatea. Acestea impun obligația statutară a organismelor din sectorul public, cărora acestea le oferă servicii, de a ține seama de necesitatea eliminării discriminării, să promoveze egalitatea și să protejeze drepturile personalului și ale persoanelor în îndeplinirea funcțiilor lor.
- În Finlanda, în temeiul secțiunii 22 din Constituția finlandeză - Protecția drepturilor fundamentale și a libertății impune ca autoritățile publice să garanteze respectarea drepturilor omului și a libertății fundamentale.
- În Italia articolul 97 din Constituție include principiul imparțialității și articolul 1 din Legea privind dreptul la muncă prevede că, în cazul angajării, trebuie garantată absența oricărui tip de discriminare.
- În România, articolul 16 din Constituția României privind egalitatea în drepturi prevede că Cetățenii sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără privilegii și fără discriminări.

Organismele publice includ orice organizație, autoritate sau instituție care operează în sectorul public. Acestea vor include, de regulă, organismele guvernamentale naționale și locale (de exemplu, administrație, asistență socială, autorități locale), servicii de sănătate și asistență socială, spitale, poliție, organisme educaționale, o companie finanțată parțial sau în întregime de Stat sau în numele Statului, cum ar fi furnizorii de servicii de îngrijire la domiciliu și îngrijire rezidențială, și o societate în care majoritatea acțiunilor sunt deținute de un guvern sau în numele unui guvern, cum ar fi unele bănci.

CE DREPTURI SUNT INCLUSE ÎN CONVENȚIA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI (CEDO)?

Dacă vom folosi CEDO pentru a ne proteja drepturile și pentru a reaminti organismelor publice de obligațiile pozitive pe care le au în modul în care interacționează și ne livrează servicii, trebuie să cunoaștem drepturile la care avem dreptul.

Drepturile dumneavoastră în temeiul Convenției Europene a Drepturilor Omului

Articolul 2 Dreptul la viață

Articolul 3 Interzicerea torturii, a pedepselor sau a tratamentelor inumane ori degradante

Articolul 4 Interzicerea sclaviei și a muncii forțate

Articolul 5 Dreptul la libertate și la siguranță

Articolul 6 Dreptul la un proces echitabil

Articolul 7 Nici o pedeapsă fără lege

Articolul 8 Dreptul la respectarea vieții private și de familie

Articolul 9 Libertatea de gândire, de conștiință și de religie

Articolul 10 Libertatea de exprimare

Articolul 11 Libertatea de întrunire și de asociere

Articolul 12 Dreptul la căsătorie

Articolul 13 Dreptul la un remediu efectiv

Articolul 14 Interzicerea discriminării în exercitarea drepturilor Convenției

Protocolul 1, articolul 1 Protecția proprietății private

Protocolul 1, articolul 2 Dreptul la educație

Protocolul 1, articolul 3 Dreptul la alegeri libere

CONVENȚIA NAȚIUNILOR UNITE PRIVIND DREPTURILE PERSOANELOR CU DIZABILITĂȚI (CRPD) **5**

Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități (CRPD) este un acord internațional legal. Acesta există pentru a proteja și promova drepturile persoanelor cu dizabilități. A fost adoptată de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite în 2006. A fost ratificată de Italia în 2009, de România în 2011, de Finlanda în 2016 și de Irlanda în 2018. Protocolul opțional la CRPD, care permite persoanelor să depună plângeri în fața Comitetului privind drepturile persoanelor cu dizabilități a fost ratificat numai de Italia și Finlanda.

În timp ce fiecare dintre cele patru țări și-a înființat Mecanismul Independent,^{6 7 8} un organism independent care monitorizează modul în care CRPD este pus în practică în țara lor, legile interne nu au fost pe deplin adoptate pentru a îndeplini toate măsurile cuprinse în Convenție.

Mecanismul Independent scrie un raport pentru Comitetul Organizației Națiunilor Unite cu privire la Drepturile persoanelor cu dizabilități (Comitetul CRPD) la fiecare patru ani (raportarea inițială este de doi ani). Organizațiile societății civile și persoanele cu dizabilități pot trimite rapoarte „umbră”, împărtășind experiența lor cu privire la modul în care CRPD este pus în aplicare din perspectiva lor. Comitetul CRPD examinează rapoartele statelor partenere și a rapoartelor „umbră”. Ei se bazează foarte mult pe acestea pentru a obține o imagine completă a modului în care drepturile persoanelor cu dizabilități sunt protejate în practică într-o țară. După ce evaluează dacă guvernele își îndeplinesc obligațiile care le revin în temeiul convenției, Comitetul CRPD emite „observațiile finale”. Acestea stabilesc recomandări specifice pentru acțiunile guvernamentale.

Desigur, nu toate persoanele în vârstă au dizabilități, dar adoptarea unei abordări bazate pe drepturi și definirea dizabilității în raport cu obstacolele din calea participării la CRPD înseamnă că multe dintre articole ar putea fi folosite de persoanele în vârstă care caută protecția drepturilor omului.

---

⁶ În Italia, Legea nr. 8/2016 a instituit Observatorul Național al Mecanismelor Independente cu privire la condiția persoanelor cu dizabilități

⁷ În România http://www.irido.ro/irido/pdf/167_ro.pdf

⁸ În Irlanda, Comisia irlandeză pentru drepturile omului și egalitate a preluat acest rol

CE DREPTURI SUNT INCLUSE ÎN CONVENȚIA PRIVIND DREPTURILE PERSOANELOR CU DIZABILITĂȚI (CRPD)?

CONVENȚIA PRIVIND DREPTURILE PERSOANELOR CU DIZABILITĂȚI CUPRINDE 50 DE ARTICOLE. ESTE PREZENTATĂ ÎN PATRU PĂRȚI:

Articolele 1-4 stabilesc obiectivele Convenției, principiile directe și obligațiile generale. Persoanele cu dizabilități includ persoanele care au tulburări fizice, mentale, intelectuale sau senzoriale pe termen lung cărora, în interacțiune cu diferite obstacole, le poate fi împiedicată participarea deplină și efectivă în societate, pe o bază egală cu ceilalți (articolul 1).

Principiile directe includ respectul pentru demnitate, autonomie și libertatea cuiva de a face alegeri proprii; nediscriminarea; participarea deplină și includerea în societate; egalitatea de șanse; și accesibilitatea (articolul 3).

Articolele 5 - 30 stabilesc drepturile cuprinse în Convenție:

Articolul 5 Egalitatea și nediscriminarea

Articolul 6 Femeile cu dizabilități

Articolul 7 Copiii cu dizabilități

Articolul 8 Creșterea gradului de conștientizare

Articolul 9 Accesibilitatea

Articolul 10 Dreptul la viață

Articolul 11 Situații de risc și de urgență umanitară

Articolul 12 Recunoașterea egală în fața legii

Articolul 13 Accesul la justiție

Articolul 14 Libertatea și siguranța persoanei

Articolul 15 Interzicerea torturii, tratamentelor sau pedepselor crude, inumane sau degradante

Articolul 16 Interzicerea exploataării, violenței și abuzului

Articolul 17 Protejarea integrității persoanei

Articolul 18 Libertatea de mișcare și naționalitatea

Articolul 19 Viața independentă și incluziunea în comunitate

Articolul 20 Mobilitate personală

Articolul 21 Libertatea de exprimare și de opinie și accesul la informație

Articolul 22 Dreptul la viață privată

Articolul 23 Dreptul la locuință și familie

Articolul 24 Educație

Articolul 25 Sănătate

Articolul 26 Adaptare și readaptare

Articolul 27 Munca și încadrarea în muncă

Articolul 28 Standard de viață adecvat și protecție socială

Articolul 29 Participarea la viața politică și publică

Articolul 30 Participarea la viața culturală, recreere, agrement și sport

Articolele 31- 40 direcționează aspectele de implementare și monitorizare, inclusiv obligațiile de raportare

Articolele 41- 50 se referă la dispozițiile legale și administrative

DREPTURILE OMULUI ȘI VIAȚA DE ZI CU ZI

6

În timp ce toate drepturile omului sunt potențial relevante pentru viața de zi cu zi a oamenilor în vârstă, unele dintre acestea par să aibă o mai mare importanță

A. PROTECȚIA VIEȚII ȘI A LIBERTĂȚII

CEDO Articolul 2 Dreptul la viață

CRPD Articolul 10 Dreptul la viață

CEDO Articolul 5 Dreptul la libertate și siguranță

CRPD Articolul 14 Libertatea și siguranța persoanei

Aceste articole obligă statele să protejeze viața persoanelor în vârstă și a persoanelor cu dizabilități. Aceste articole protejează persoanele în vârstă și persoanele cu dizabilități de a fi private de libertate în mod ilegal, cu excepția anumitor circumstanțe stricte.

B. PROTECȚIA FAȚĂ DE ABUZ ȘI VIOLENȚĂ

Articolul 3 al CEDO Dreptul de a nu fi torturat, pedepsit, tratat inuman ori degradant

Protocolul CEDO 1 (articolul 1) Respectarea bunurilor și a posesiunilor personale

CRPD Articolul 15 Interzicerea torturii, tratamentelor sau pedepselor inumane sau degradante

CRPD Articolul 16 Interzicerea exploatării, violenței și abuzului

- NU AR TREBUI SĂ MI SE REFUZE TRATAMENTE CARE MI-AR SALVA VIAȚA, DATORITĂ VÂRSTEI
- NU AR TREBUI SĂ ÎMI FIE PUSĂ VIAȚA ÎN PERICOL DIN CAUZA PRACTICILOR ȘI ÎNGRIJIRILOR DE SLABĂ CALITATE
- NU AR TREBUI SĂ FIU ÎNCHIS ÎNTR-O CAMERĂ SAU ȚINUT ÎNTR-O UNITATE DE ÎNGRIJIRE ÎMPOTRIVA VOINȚEI MELE, CU EXCEPȚIA CAZULUI ÎN CARE S-AU OBSERVAT PROCEDURI CORESPUNZĂTOARE

- NU AR TREBUI SĂ FIU TRATAT NECORESPUNZĂTOR, EXPLOATAT SAU ABUZAT DE NIMENI
- POT FACE CE DORESC CU BANII ȘI BUNURILE MELE, INCLUSIV CU CASA
- NU AR TREBUI SĂ FIU ÎNTR-O SITUAȚIE DE RISC DATORITĂ NEVOILOR MELE DE ÎNGRIJIRE
- AR TREBI SĂ ȘTIU CUM SĂ EVIT, RECUNOSC ȘI RAPORTEZ EXPLOATAREA, VIOLENȚA ȘI ABUZUL

Aceste articole obligă guvernele să dispună de măsuri de protecție pentru a proteja persoanele în vârstă și persoanele cu dizabilități de orice tip de abuz, inclusiv cel fizic, psihologic,

financiar, sexual și neglijență, cum ar fi lăsarea în propriile haine murdare; neacordarea în spital a sprijinului pentru a mânca sau bea; folosirea forței excesive în vederea calmării. Organele publice au datoria de a vă asigura că nu sunteți tratați în acest mod de furnizorii de servicii publice sau private sau de membrii familiei dumneavoastră. Trebuie luate măsuri de prevenire și educare, inclusiv prin forme adecvate de asistență și sprijin pentru persoanele cu dizabilități și îngrijitori.

C. PROTECȚIA VIEȚII PRIVATE ȘI A VIEȚII DE FAMILIE

CEDO Articolul 8 Dreptul la respectarea vieții private și de familie, respectul față de casă și corespondență

CRPD Articolul 22 Dreptul la spațiul privat

CRPD Articolul 23 Dreptul la casă și familie

Dreptul la respect față de viața privată și de familie, față de casă și corespondență este foarte important. Acesta include dreptul la autonomie (pentru a lua decizii cu privire la propria viață), dreptul de a stabili relații cu ceilalți așa cum doriți; dreptul de a trăi împreună cu familia; dreptul de a vă bucura în liniște de casa voastră; participarea în viața comunității; protecția bunăstării fizice și mentale; acces la informații despre propria voastră viață privată și păstrarea confidențialității informațiilor despre viața voastră privată.

D. UN STANDARD ADECVAT DE VIAȚĂ

CRPD Articolul 28 Standard adecvat de viață și protecție socială

Acest articol prevede dreptul persoanelor în vârstă cu dizabilități de a avea acces la programe de protecție socială și de reducere a sărăciei. Aceasta include obținerea de ajutor pentru acoperirea costurilor suplimentare asociate dizabilităților; acces la programele de locuințe sociale.

- NU AR TREBUI SĂ FIU FORȚAT SĂ TRĂIESC DEPARTE DE PARTENERUL DE VIAȚĂ ATUNCI CÂND ÎNGRIJIREA ȘI SPRIJINUL POT FI ACORDATE ACASĂ
- AR TREBUI SĂ MĂ SIMT ÎN SIGURANȚĂ ACASĂ
- AR TREBUI SĂ MI SE OFERE INFORMAȚII DE IMPORTANȚĂ SPECIFICĂ VIEȚII MELE PRIVATE

- AR TREBUI SĂ AM UN VENIT ADECVAT PENTRU A TRĂI O VIAȚĂ DEMNĂ
- AR TREBUI SĂ POT SĂ AM CASA ADAPTATĂ NEVOILOR MELE
- AUTORITATEA LOCALĂ AR TREBUI SĂ CREEZE CONDIȚII DE LOCUIT PENTRU PERSOANELE CU DIZABILITĂȚI, INCLUSIV PENTRU CELE CU DEMENTĂ

E. SĂ FII SUSȚINUT SĂ TRĂIEȘTI INDEPENDENT ȘI SĂ FII INCLUS ÎN COMUNITATE

CRPD Articolul 9 Accesibilitatea

CRPD Articolul 19 Viață independentă și incluziunea în comunitate

CRPD Articolul 20 Mobilitate personală

Aceste articole urmăresc să permită persoanelor cu dizabilități să trăiască independent și să ia parte pe deplin la toate aspectele vieții. O persoană cu dizabilități nu ar trebui să fie obligată să trăiască într-un aranjament particular de viață, ci să aibă posibilitatea egală de a alege unde și cu cine să trăiască; să aibă acces la o serie de servicii de suport comunitar și rezidențial necesare pentru a trăi și a fi inclus în comunitate. Ar trebui să poată accesa, pe o bază egală cu ceilalți spațiul înconjurător, serviciile de transport, informațiile și comunicațiile, inclusiv cele tehnologice.

Ar trebui să existe măsuri eficiente pentru a asigura mobilitatea personală în vederea susținerii celei mai mari independențe posibile.

F. BUCURAȚI-VĂ DE CEA MAI BUNĂ SĂNĂTATE FIZICĂ ȘI MENTALĂ

CRPD Articolul 25 Sănătate

CRPD Articolul 26 Adaptare și readaptare

Aceste articole solicită guvernelor să recunoască persoanelor cu dizabilități dreptul de a se bucura de cea mai bună sănătate posibilă. Dreptul la sănătate include furnizarea acelor servicii de sănătate necesare unei persoane, în special datorită dizabilităților sale, concepute pentru a minimiza și a preveni alte dizabilități. Ar trebui realizată o evaluare multidisciplinară a nevoilor și punctelor forte individuale, cu accent pe serviciile care ajută oamenii să-și recâștige și să-și maximizeze independența, permițându-le participarea în toate domeniile vieții.

Aceste servicii trebuie să fie aproape de locul în care trăiesc oamenii - inclusiv în zonele rurale. Pentru a sprijini independența, ar trebui furnizate informații privind utilizarea dispozitivelor de asistență și a tehnologiilor destinate persoanelor cu dizabilități.

- EVALUAREA MEA DE ÎNGRIJIRE NU AR TREBUI SĂ SE BAZEZE NUMAI PE NEVOILE DE BAZĂ, CI SĂ ÎMI OFERE SPRIJIN PENTRU INCLUDEREA ÎN COMUNITATE
- AR TREBUI SĂ AM POSIBILITATEA SĂ ACCEZ AJUTOARE DE MOBILITATE DE BUNĂ CALITATE ȘI SĂ MI LE PERMIT
- SERVICIILE PUBLICE DE TRANSPORT AR TREBUI SĂ IA ÎN CONSIDERARE CERERILE PERSOANELOR ÎN VÂRSTĂ ȘI ALE PERSOANELOR CU DIZABILITĂȚI

- DACĂ AM O DIZABILITATE SAU DOBÂNDESC UNA (DE EX. DATORITĂ UNUI ACCIDENT VASCULAR SAU DACĂ DEZVOLT DEMENTĂ), AR TREBUI SĂ PRIMESC ÎNGRIJIRE DIN TIMP, PENTRU A MINIMIZA EFECTELE
- AR TREBUI SĂ AM ACCES LA READAPTARE, PENTRU A MĂ ASIGURA CĂ MI-AM ATINS POTENȚIALUL
- AR TREBUI SĂ FIU INFORMAT DESPRE DIZABILITATEA MEA ȘI DESPRE SUPTORUL ȘI TEHNOLOGIA CARE ÎMI POT ASIGURA INDEPENDENȚA

G. PARTICIPAREA, SUB TOATE ASPECTELE VIEȚII SOCIALE

CEDO, Protocolul 1 Articolul 2 Dreptul la educație

CRPD Articolul 24 Educație

CRPD Articolul 30 Participarea la viața culturală, recreativă, agrement și sport

Incluziunea în toate domeniile vieții sociale se află la baza CEDO și CRPD. Cu toate acestea, pe măsură ce oamenii îmbătrânesc și/sau dobândesc dizabilități, devine din ce în ce mai dificil să participe la viața socială în mod egal cu ceilalți. Toată lumea are dreptul de a participa la educație și la viața culturală, socială și economică a comunităților. Accesul la educația incluzivă, inclusiv învățarea pe tot parcursul vieții, este privit în cadrul CRPD ca fiind esențial pentru realizarea dezvoltării personalității, talentelor și creativității persoanelor cu dizabilități, precum și a abilităților lor mentale și fizice, la potențialul lor maxim

- AR TREBUI SĂ AM ACCES LA OPORTUNITĂȚI DE A ÎNVĂȚA PE TOT PARCURSUL VIEȚII, PENTRU A-MI DEZVOLTA TALENTUL ȘI CREATIVITATEA
- AR TREBUI SĂ FIU AJUTAT SĂ PARTICIP LA VIAȚA SOCIALĂ, CULTURALĂ ȘI ECONOMICĂ A COMUNITĂȚII MELE, PE O BAZĂ EGALĂ CU CEILALȚI, PRIN INIȚIATIVE PRECUM INCLUZIUNEA COMUNITĂȚILOR CU DEMENTĂ

H. EGALITATEA ȘI NEDISCRIMINAREA

CEDO Articolul 14 Interzicerea discriminării în exercitarea drepturilor Convenției

CRPD Articolul 5 Egalitatea și nediscriminarea

CRPD Articolul 12 Recunoașterea egală în fața legii

CRPD Articolul 27 Munca și ocuparea forței de muncă

Aceste articole protejează persoanele în vârstă și persoanele cu dizabilități de discriminare pe baza vârstei, dizabilității, rasei, religiei, sexului sau orientării sexuale. Mulți oameni în vârstă sunt tratați nedrept din cauza vârstei lor, cum ar fi refuzarea unui loc de muncă, asigurarea de călătorie, un serviciu. Guvernele trebuie să recunoască faptul că toate persoanele sunt egale în fața legii și în conformitate cu legea și au dreptul, fără discriminare, la protecția egală și la egalitate în raport cu beneficiile legii. Pentru a promova egalitatea și pentru a elimina discriminarea, guvernele ar trebui să se asigure că se oferă sprijin rezonabil.

Persoanelor cu dizabilități nu ar trebui să li se refuze capacitatea lor juridică, ci, în schimb, să li se permită să

- NU AR TREBUI SĂ FIU TRATAT DIFERIT SAU INFERIOR DOAR DIN CAUZA VÂRSTEI SAU PENTRU CĂ AM O DIZABILITATEA
- AR TREBUI SĂ POT ACCESA FACILITĂȚILE PUBLICE LA FEL CA CEILALȚI
- NU AR TREBUI SĂ FIU DAT AFARĂ DE LA SERVICIU DIN CAUZA UNEI DIZABILITĂȚI PRECUM DEMENTA

își exercite capacitatea juridică oferindu-li-se sprijinul necesar pentru a lua decizii cu privire la bunăstarea, proprietatea și afacerile lor. Acest articol poate fi util pentru persoanele în vârstă care solicită protecție împotriva faptului că alții iau decizii în numele lor.

Articolul 27 al CRPD obligă guvernele să protejeze și să promoveze realizarea dreptului la muncă, inclusiv pentru cei care dobândesc o dizabilitate pe parcursul angajării.

POVEȘTILE NOASTRE: PERSOANELE ÎN VÂRSTĂ DIN FINLANDA, IRLANDA, ITALIA ȘI ROMÂNIA

7

În această secțiune vom explora situații din viața reală în care drepturile persoanelor în vârstă din Finlanda, Irlanda, Italia și România nu au fost respectate. Povestirile lor ilustrează provocările cu care se confruntă persoanele în vârstă pentru respectarea drepturilor lor. Fiecare poveste este legată de articolele specifice din CEDO și CRPD, după caz.

LA 64 DE ANI, SUNT ELIGIBILĂ, LA 65 DE ANI NU SUNT: CE ÎNSEAMNĂ UN AN DIFERENȚĂ

Joan a avut un accident vascular cerebral la vârsta de 63 de ani, care a dus la leziuni cerebrale dobândite. După ce inițial a primit îngrijire foarte bună în unitatea medicală specializată pentru accidente vasculare cerebrale, precum și două săptămâni de recuperare într-un spital comunitar local, Joan „a plecat acasă cu o pungă de medicamente”, și a reușit să meargă „nu minunat”, dar suficient pentru a se descurca. Joan descrie cum ea „a fost pe cont propriu”, fără nici un aranjament de a suna iar [pentru a consulta un fizioterapeut] sau urmărire ulterioară, și fără nici o informație cu privire la ceea ce avea să o aștepte.

În imposibilitatea de a accesa serviciile de fizioterapie din cadrul sistemului de sănătate publică, Joan a plătit la sistemul privat sesiuni de fizioterapie de două ori pe săptămână. În curând, curtea din spatele casei lui Joan a devenit sala sa nesupravegheată de fizioterapie.

La câteva luni după accidentul vascular cerebral, piciorul stâng încă o deranja, avea tendința să „rămână pe podea și să fie prins de aceasta”. Joan a început să experimenteze și alte simptome de depresie și oboseală, care „au supărat-o pentru că ea nu era depresivă în mod normal, iar apoi a avut o oboseală îngrozitoare, care e standard după un accident vascular cerebral, dar despre care nu a fost informată”. Joan a primit o programare pentru a vizita o clinică cu program ambulatoriu și l-a informat pe consultantul de acolo despre simptomele ei, întrebându-l despre posibilitatea de a vedea un fizioterapeut datorită stării piciorului ei.

Legat de îngrijorările sale, Joan nu au primit răspunsuri, asta făcând-o să se simtă expediată, „nu m-a privit niciodată față în față, s-a concentrat pe un loc acolo pe osul din dreptul sânelui, cu ochii în jos”, în timp ce o informa pe Joan „Ei bine, nu știm de ce unii oameni se deprimă după un accident vascular cerebral...piciorul tău este bine – întoarce-te la muncă.” Trei zile mai târziu, Joan a căzut peste picior și și-a rupt încheietura mâinii.

Simptomele pe termen lung ale lui Joan au devenit mai evidente la un an și jumătate după accidentul vascular cerebral. Ea a descoperit ce parte din creierul ei a fost afectată și, ca o consecință, crede ea, cheagul (în cortexul frontal drept) îi dăduse anterior o înțelegere falsă despre dizabilitatea sa.

liniștit că „acestea sunt situațiile care s-ar putea întâmpla...probabil că veți scăpa, dar nu vă panicați dacă se întâmplă ceva, acesta e medicul la care mergeți dacă se întâmplă”.

Joan nu a scăpat și simte că, cu ajutorul informațiilor și sfatului unui neurolog sau fizioterapeut în momentul accidentului ei, lucrurile ar fi diferite astăzi. Lui Joan îi este greu acum să se concentreze și experimentează pierderi de memorie. După ce a solicitat sprijin psihologic de la un centru de tratare a accidentelor cerebrale, i s-a spus că limita lor de prescripție este de 65 de ani (pentru eligibilitate), iar Joan tocmai a împlinit 65 de ani în această etapă. După cum spune Joan, „m-au mutat în secția de îngrijire pentru vârstnici și sunt în etate în comparație cu alții, deci evident că nu sunt o prioritate acolo, și efectiv pentru grupul meu de vârstă nu există finanțare.”

Cu un an și jumătate în urmă, la data accidentului vascular cerebral, ar fi fost eligibilă, dar nimeni nu a fost pregătit pentru a o informa pe Joan.

POVESTEA LUI JOAN EVIDENȚIAZĂ ÎNCĂLCAREA URMĂTOARELOR DREPTURI ALE OMULUI:

- CEDO Articolul 8 Dreptul la viață privată și de familie: accesul la informații privind sănătatea;
- CEDO Articolul 14 Dreptul de a nu fi discriminat în exercitarea drepturilor;
- CRPD Articolul 25 Sănătatea: dreptul de a te bucura de cea mai bună sănătate posibilă include identificarea timpurii și intervenția pentru a minimiza și a preveni o dizabilitate suplimentară;
- CRPD Articolul 26 Adaptare și readaptare: măsuri adecvate pentru a permite persoanelor cu dizabilități să-și atingă și mențină independența maximă, fizică și mentală, capacitatea socială și profesională și integrarea deplină, participarea la toate aspectele vieții.

PREA BĂTRÂN CA SĂ MAI CONTEZI

Anna are 85 de ani și, în ciuda unor probleme de depresie și mobilitate cognitivă, trăiește încă singură. Fiica ei, Eliza, locuiește în apropiere și o ajută pe Anna în viața de zi cu zi. Anna este foarte mândră de independența ei, dar în ultima vreme a devenit din ce în ce mai greu să facă lucruri precum vizitarea prietenilor ei, să meargă la Bingo sau să ia prânzul de duminică cu fiica ei și nepoatele. Genunchiul ei îi dă multiple dureri și nimic nu pare să funcționeze pentru a o calma, ținându-o pe Anna în propria acasă. Această înrăutățire a mobilității a determinat-o pe Eliza să o ducă pe Anna la o vizită la ortoped.

După un examen medical superficial, medicul a întrebat-o brusc: „Doamnă, de ce te afli aici? La vârsta ta, ce vrei? Ce ar trebui eu să fac?” Anna a fost surprinsă de lipsa de respect, dar, în ciuda intimidării pe care o simțea, și-a strâns curajul să spună că „ar dori să simtă mai puțin durere, să se miște mai ușor și cel puțin umbla un pic.” Doctorul nu a ascultat-o și a ignorat-o iar. Anna se simte descurajată de vizita la medic și jură că nu va mai vizita niciodată un doctor chirurg. Toată motivația și speranța de a găsi o soluționare rezonabilă au dispărut. Experiența aceasta i-a zdrobit spiritul puternic și independent și acum simte că e nedemn să ceară îngrijirea de care are nevoie. După cum explică, „după ce auzi cuvântul „Nu” de multe ori, nu mai întrebi nimic. Dacă ești victimizat o dată, te victimizezi pentru totdeauna”. Fiica Annei, Eliza, consideră că acest tratament este o încălcare a drepturilor mamei sale și un atac la demnitatea ei. Anna este discriminată din cauza vârstei și, ca urmare, nu primește un standard egal de sănătate și îngrijire.

POVESTEA ANNEI EVIDENȚIAZĂ ÎNCĂLCĂRI ALE ACESTOR DREPTURI ALE OMULUI:

- CEDO Articolul 14: Interzicerea discriminării în exercitarea drepturilor Convenției;
- CRPD 17 Protejarea integrității persoanei: să fii privit ca o persoană cu sentimente și gânduri și să fii tratat cu respect;
- CRPD Articolul 20 Mobilitatea personală: informarea și accesul la ajutor;
- CRPD Articolul 25 Sănătatea: accesul la asistență medicală pe bază egală;
- CRPD Articolul 26 Adaptare și readaptare: să se intervină pentru a se reduce dizabilitatea

„MI-A FOST FRICĂ SĂ SPUN CUIVA PENTRU CĂ ȘTIAM STIGMATUL DIN JURUL ACESTEIA”

La 61 de ani, după ce a fost diagnosticată cu un debut precoce de Alzheimer, Ruby s-a retras imediat de la locul de muncă. Acum, la 68 de ani, Ruby regretă acest lucru, admitând că „i-a fost frică să spună cuiva din cauza stigmatului ce-i înconjura diagnosticul”.

La acea vreme, ea s-a simțit deprimată și izolată din cauza lipsei de sprijin și informație despre acest subiect. La aproape un an de la diagnosticarea ei, Ruby a vizitat un centru de îngrijire a bolii Alzheimer, aflat la 30 de kilometri de casa ei, singurul serviciu pe care-l are la dispoziție din zona ei. Cunoscând persoane mai în vârstă cu demență mai avansată, asta i-a confirmat cel mai rău coșmar al ei: „Am ieșit și am plâns și am plâns și am plâns, asta e viața mea de acum, asta este ceea ce a ajuns... în cele din urmă am găsit curajul să conduc înapoi spre casă”.

Ruby își face griji că va trebui să-și părăsească casa, în special datorită lipsei de servicii de îngrijire la domiciliu. „De ce ar trebui să fiu nevoită să merg într-un centru de îngrijire, deoarece acest guvern a decis că toți banii ar trebui să meargă în centrele de îngrijire? Vrem să trăim în casele pe care le-am plătit și pentru care am muncit atât de mult. De ce ar trebui să fiu forțată să ajung într-un centru de îngrijire medicală? Aceasta este o încălcare completă a drepturilor omului.”

Ruby regretă lipsa de auto-asertivitate atunci când s-a retras de la locul de muncă atât de devreme, și pune acest lucru pe seama unei lipse de sfaturi, sprijin și informații spunând: „Am uitat complet că aveam drepturi.” De asemenea, ea simte că nu ar fi trebuit să renunțe și ar fi trebuit să-l informeze pe angajator că „are drepturi conform legii muncii, care o protejează”, subliniind că dacă ar fi avut cancer, ar fi vorbit cu angajatorul ei și i-ar fi spus: „uite, am cancer”, iar el ar fi spus „Ok” și ar fi ajutat-o sau ar fi susținut-o. Dar dacă aș fi spus că am Alzheimer, ar fi găsit o cale să scape de mine.

După descoperirea în cele din urmă a terapiei cognitive de readaptare (CRT), Ruby recomandă ca tuturor celor diagnosticați în stadiile incipiente ale demenței să li se spună și să poată avea acces la CRT, mărturisind că „este o modalitate ușoară și simplă de a vă ține în formă”, afirmând că a fost „într-adevăr punctul în care călătoria mea în viață a început, de fapt, ceea ce mi-a salvat viața, fără îndoială.”

POVESTEA LUI RUBY EVIDENȚIAZĂ ÎNCĂLCĂRI ALE ACESTOR DREPTURI:

- CEDO Articolul 8 Dreptul la respectarea vieții private și de familie;
- CEDO Articolul 14 Interzicerea discriminării în exercitarea drepturilor Convenției;
- CRPD Articolul 5 Egalitatea și nediscriminarea: se oferă cazare rezonabilă;
- CRPD Articolul 8 Creșterea gradului de conștientizare: combaterea stereotipurilor și prejudecăților legate de persoanele cu dizabilități, inclusiv cu demență;
- CRPD Articolul 19 Viață independentă și includerea în comunitate: accesul la serviciile comunitare de sprijin pentru a preveni izolarea și segregarea;
- CRPD Articolul 27 Munca și ocuparea forței de muncă: protecția și promovarea realizării dreptului la muncă, inclusiv pentru cei care dobândesc o dizabilitate pe parcursul angajării;
- CRPD Articolul 26 Adaptare și readaptare: facilitarea de a dezvolta noi competențe și asigurarea sprijinului pentru redobândirea abilităților pierdute.

O NOUĂ FAȚĂ, CÂTEVA MINUTE, CASA DEVINE O ÎNCHISOARE CU GĂRZI ÎN CONTINUĂ SCHIMBARE

Elsa este o asistentă medicală în vârstă de 64 de ani, care se apropie de pensionare. A lucrat mulți ani ca asistentă comunitară care oferă sprijin persoanelor în vârstă și îngrijitorilor de familie în propriile lor case. Se simte ușurată pentru că se poate pensiona în curând, dar nu se poate opri să nu se îngrijeze în legătură cu sănătatea și starea de bine atât a clienților săi, cât și a colegilor săi; explică că „acolo nu este nici o explicație, nici o scuză pentru tulburarea pe care o cauzează munca; este inuman”. Elsa explică cum a vizitat de câteva ori o anumită doamnă de 85 de ani și cum fiica clientului său a numărat cum mama ei a fost vizitată de 40 de îngrijitori diferiți într-o lună. Acest lucru o îngrijorează foarte mult pe Elsa, „cum se poate urmări în mod adecvat sănătatea și bunăstarea cuiva în aceste circumstanțe?” Mai mult, Elsa ne informează că „această doamnă are demență și nu are nicio idee unde se află...stă în pat toată ziua și devine anxioasă când cineva intră pe ușă sau o atinge. Mi se rupe inima pentru ea.”

Resursele pentru îngrijirea la domiciliu nu au crescut, în timp ce sprijinul acordat de stat pentru centrele de îngrijire a fost redus. Rezultatul pe care-l vede Elsa este „că o mulțime de oameni în vârstă nu ajung să trăiască așa cum și-ar dori ei”, asta presupune „bani și nervi din partea membrilor familiei pentru a lupta împotriva sistemului și pentru a solicita o bună îngrijire pentru rudele lor în vârstă”. În ceea ce privește intimitatea, respectul și sentimentul de siguranță, cu toții ar alege să rămână în propria lor casă și nu într-un centru de îngrijire, iar o situație ideală, afirmă ea, ar fi ca „o persoană în vârstă care necesită îngrijire constantă ar merita și ar trebui să vadă același îngrijitor familiar și de încredere care vizitează casa lor, cu care să aibă timp să vorbească.” Elsa face comparații cu trecutul și „despre cum obișnuia să fie”. Dar să trăiești acasă și să ai nevoie de îngrijire în zilele noastre înseamnă că vei fi vizitat de zeci de îngrijitori pe lună și doar câteva minute de fiecare dată. Semnificația de casă se pierde când acasă devine o închisoare cu gărzi în continuă schimbare. Sistemul actual nu poate să protejeze drepturile persoanelor în vârstă.”

Elsa este exasperată de sistem, deoarece ea lucrează neobosit și este convinsă că situația actuală se reduce la lipsa de respect pe care factorii de decizie politică și generațiile tinere le au pentru persoanele în vârstă. „Este cu adevărat modul în care vrem să ne tratăm bătrânii? Nimeni nu și-ar dori un astfel de tratament pentru ei înșiși.” Ea încheie cu aceste gânduri, „Eu nu cred că politicienii au o înțelegere reală despre îngrijirea la domiciliu din zilele noastre, nici despre persoanele în vârstă, familiile lor sau despre faptul că angajații noștri ar fi ascultați ca experți față de situațiile cu care noi trebuie să trăim în fiecare zi”.

POVESTEA ELSEI SUBLINIAZĂ ÎNCĂLCAREA ACESTOR DREPTURI

- CEDO Articolul 3 Interzicerea torturii și pedepsei include să nu fii supus unor tratamente inumane ori degradante;
- CEDO Articolul 8 Dreptul la respectarea vieții private și de familie: să fii tratat cu demnitate și să te simți în siguranță în propria casă;
- CRPD Articolul 15 Interzicerea torturii, tratamentelor sau pedepselor crude, inumane sau degradante;
- CRPD Articolul 17 Protejarea integrității personale;
- CRPD Articolul 19 Viață independentă și includerea în comunitate: accesul la serviciul comunitar de sprijin pentru a preveni izolarea și segregarea;
- CRPD Articolul 22 Respectarea confidențialității;
- CRPD Articolul 25 Sănătate: atingerea celui mai mare grad de sănătate posibilă

NIMENI NU A LUAT MĂSURI, AM RĂMAS FĂRĂ APĂRARE

Ingrid, o mamă de 70 de ani și infirmieră pensionară, a trăit în abuz timp de mai mulți ani. Fiul ei, Igor, are probleme de sănătate mentală și e dependent de substanțe. E în căutare constantă de bani și poate deveni abuziv și amenințător dacă este refuzat. Ingrid a trebuit chiar să se reîntoarcă la muncă după pensionare pentru a plăti datoriile fiului său.

Ea povestește cum „cu ani în urmă apelam la poliție de fiecare dată.” Eram foarte speriată și aveam nevoie ca cineva să vorbească cu el.” În afara completării unui ordin de restricție, pentru care Ingrid simțea că nu avea „energia și abilitățile” necesare, poliția nu putea face nimic, „aceștia i-au spus că ea este responsabilă pentru stabilirea unor limite și nu puteau face nimic până când fiul meu nu comitea o crimă”. Ingrid a încetat să mai ceară ajutor, pentru că se simțea rușinată. Era sigură că ei se gândeau „ce fel de mama nu-și poate controla propriul fiu?”

Acea zi a venit; refuzând cererea fiului ei de a-i da bani, acesta a împins-o violent, ea rupându-și șoldul. Experiența trecută a lui Ingrid cu autoritățile care aplicau legea a împiedicat-o să implice poliția. Cu toate acestea, după ce un asistent social din spital a contactat autoritățile, ea a fost informată că a fost săvârșită o infracțiune (ultra), deci decizia de efectuare a anchetei e de competența autorităților.

Procesul s-a ținut într-o instanță districtuală, iar Ingrid și fiul ei au fost citați amândoi să se prezinte. Ingrid explică modul în care „m-am simțit foarte speriată să intru în sala de judecată, pentru că asta însemna să mă confrunt cu el pentru prima dată după incident”. De asemenea, avea îndoieli dacă „va fi luată în serios de data aceasta.” A avut dreptate dezvăluind că „s-au dovedit adevărate suspiciunile mele despre inutilitatea acestui proces stresant.”

Ingrid descrie cum a fost șocată atunci când procurorul le-a sugerat soluționarea cazului în afara instanței, așa cum este permis de sistemul lor juridic în cazul în care victima și făptașul bănuiețat au fost de acord. Ingrid explică cum procurorul public „părea deranjat”, întrebând „de ce o asemenea agitație?” și a insistat că sunt „doi adulți rezonabili, cu siguranță că pot rezolva acest lucru în particular.” Această discuție a avut loc cu fiul ei în încăpere. Ingrid se simte trădată, întrebându-se: „De ce m-au târât prin această anchetă și proces de urmărire penală stresante, doar pentru a ne trimite acasă din nou, fără consecințe și vreo schimbare a situației?” În timp ce judecătorul a întrebat-o pe Ingrid în continuare, chestionând-o dacă era de acord cu soluționarea cazului în afara instanței, Ingrid era prea speriată de reacția fiului său și de răspunsul procurorului pentru a spune nu.

Ingrid a devenit frustrată față de autorități și față de eșecul lor de a-i oferi ajutor de-a lungul anilor. Se întreabă dacă cei cu autoritate ar fi acționat diferit dacă în locul unei femei în vârstă ar fi fost un copil, subliniind cum „eu sunt, de asemenea, fără apărare în fața fiului meu adult”, dar asta nu înseamnă că „sunt doar o doamnă bătrână prostuță cu prea multă imaginație și probleme de memorie pentru a fi luată în serios”. Speranța ei este că nici un alt vârstnic nu va trebui vreodată să treacă prin ceea ce a trecut ea. Sfatul ei este că „autoritățile ar trebui să fie mult mai bine instruite pentru a identifica și a lua în serios violența și abuzul împotriva adulților în vârstă” și că „pentru a se face dreptate și pentru ca drepturile omului să fie respectate - asta nu poate fi o chestiune de noroc bazată pe gradul de cunoaștere și de empatie ale individului alocat să vă ajute.”

POVESTEA LUI INGRID SUBLINIAZĂ ÎNCĂLCĂRILE ACESTOR DREPTURI ALE OMULUI

- CEDO Articolul 3 Interzicerea torturii și relelor tratamente;
- CEDO Articolul 8 Dreptul la respectarea vieții private și de familie;
- CEDO Articolul 13 Dreptul la un remediu efectiv;
- CEDO Articolul 14 Interzicerea discriminării în exercitarea drepturilor Convenției;
- Protocolul CEDO 1 Articolul 1 Protecția proprietății private.

EXPLOATAREA VULNERABILITĂȚII MELE M-A FĂCUT SĂ MĂ SIMT PROST ȘI FĂRĂ DEMNITATE

Adamo este un poștaș pensionar în vârstă de 77 de ani, care locuiește singur. Soția sa, Angela, are un grad avansat de demență și trăiește într-un centru de îngrijire rezidențială. El o vizitează cât mai des posibil. Adamo consideră că pensionarea lui este dificilă și îi e dor să facă parte din comunitate, iar uneori se simte foarte singur și izolat. Adamo își amintește de timpurile în care întreaga comunitate ar fi depins de înțelepciunea și cunoștințele sale și i se adresa lui pentru un sfat. Era un membru foarte respectat al cartierului său, iar lui Adamo îi lipsesc aceste conexiuni cu viața comunității de zi cu zi.

Prin urmare, Adamo își petrece tot mai mult timp singur în apartamentul său. Telefonul este legătura sa cu lumea exterioară. Într-o zi a primit un telefon de la un tânăr care efectua un sondaj privind o nouă companie de furnizare a gazelor naturale. Adamo nu a intuit că urma să devină victima unei încercări deliberate și intenționate de vânzări a reprezentantului companiei energetice.

Lui Adamo i s-au pus o serie de întrebări cheie: „Sunteți mulțumit de furnizorul actual de gaze?”, la care el a răspuns: „Este un pic mai scump, pentru că singurul meu venit este cel din pensie”. Apoi a fost întrebat dacă „ar fi interesat să plătească mai puțin”. Nebănuind nimic a răspuns „Da”. Adamo „nu a crezut nimic în legătură cu apelul”, dar o lună mai târziu a primit o factură din partea acelei companii de gaze naturale pentru un tarif chiar mai scump decât al furnizorului său existent.

Adamo simte că intimitatea lui a fost încălcată și că a fost manipulat să cumpere și să fie de acord cu un serviciu pe care nu și-l dorea. El simte că tânărul „l-a înșelat” și că l-a făcut să se simtă mai vulnerabil ca niciodată, incapabil să se gândească și să ia deciziile corecte. Întreaga experiență l-a făcut să se simtă „mizerabil și prost, incompetent și lipsit de demnitate.”

POVESTEA LUI ADAMO EVIDENȚIAZĂ ÎNCĂLCĂRI ALE ACESTOR DREPTURI ALE OMULUI

- CEDO Articolul 8 Dreptul la respectarea vieții private și de familie;
- CEDO Articolul 14 Interzicerea discriminării în exercitarea drepturilor Convenției;
- Protocolul CEDO 1 Articolul 1 Protecția proprietății private;

VIAȚA BUNICULUI S-A ÎNTORS PE DOS DIN CAUZA ACȚIUNILOR NEPOATEI

Antonio este un bărbat în vârstă de 81 de ani, fost angajat al băncii locale unde a lucrat pentru mai bine de 40 de ani. Antonio este o văduv acum, dar prețuiește amintirile ultime pe care le are cu soția sa Margherita și cu casa minunată terasată pe care au cumpărat-o împreună după pensionare.

Aici Margherita și-a îngrijit minunata grădina de trandafiri și, împreună, s-au bucurat de multe prânzuri duminicale alături de familie și prieteni.

Acum patru ani, nepoata lui Antonio, Stella a rămas însărcinată. Stella trăia împreună cu soțul într-un apartament foarte mic din centrul orașului, situat la etajul 4, fără lift.

Ea și-a dat seama că acest lucru ar fi dificil de gestionat cu un copil mic. Stella i-a propus lui Antonio să facă schimb de case. I-a explicat că locuința terasată e acum prea mare pentru el, iar casa și gradina necesită multă muncă pentru a le întreține. Antonio nu a fost mulțumit de idee, deoarece știa că va fi devastat să părăsească casa sa și a Margheritei, cu toate amintirile aferente, dar i-a părut rău pentru Stella, iar aceasta l-a convins să accepte aranjamentul. Își amintește ce a gândit: „Știi, cine ar fi putut spune nu pentru binele unui strănepot nou-născut?”

La început, Antonio s-a adaptat la noua situație și a recunoscut avantajele unui apartament mai mic pentru un bărbat care trăiește singur. Cu toate acestea, foarte curând după ce s-a mutat în noua clădire, Antonio a început să sufere de artrită și a trebuit să folosească un baston.

Fiind nevoit să folosească scările spre și de la etajul 4 zilnic, a devenit tot mai dureros pentru el, iar starea sa s-a agravat. Antonio a simțit că nu avea de ales decât să-i ceară Stellei să facă iar schimb de locuințe, mai ales că și copilul crescuse puțin. Stella a refuzat să se conformeze și a continuat să rămână în casa terasată.

Antonio a cerut apoi permisiunea și sprijinul autorităților pentru instalarea unui lift, dar un an mai târziu el încă așteaptă un răspuns. El spune că „să ajung la apartamentul meu a devenit din ce în ce mai dificil și am ajuns să nu mai ies decât dacă este strict necesar”.

Antonio simte că viața lui a fost răsturnată. Are acces limitat între apartamentul său și lumea exterioară și nu se poate bucura de viață în propria sa locuință. „Dacă te gândești la asta, având un drept fără să te poți bucura de el, este același lucru cu a nu-l mai avea deloc.”

POVESTEA LUI ANTONIO EVIDENȚIAZĂ ÎNCĂLCĂRI ALE ACESTOR DREPTURI ALE OMULUI

- Articolul 8 Dreptul la respectarea vieții private și de familie: bucuria de a te bucura de locuința proprie, crearea și menținerea relațiilor sociale;
- Protocolul CEDO 1 Articolul 1 Protecția proprietății private: să nu fii privat de locuința proprie
- CRPD Articolul 16 Interzicerea exploatării, violenței și abuzului: protecția față de impunerea de a-ți transfera proprietatea;
- CRPD Articolul 19 Viață independentă și incluziunea în comunitate: adaptarea locuinței pentru satisfacerea nevoilor;
- CRPD Articolul 20 Mobilitatea personală;
- CRPD Articolul 30 Participarea la viața culturală, recreere, petrecere a timpului liber și sport.

ALIMENTELE ȘI MEDICAMENTELE SUNT IMPOSIBIL DE PROCURAT CU PENSIA DE LA STAT

Bianca are 66 de ani și are facturi medicale cu costuri ridicate. Se tratează pentru boli cardiovasculare și colesterol ridicat. Unele facturi sunt acoperite de sistemul de sănătate, dar o mare parte din sumele ridicate nu este. Ea se luptă ca să-și mențină bunăstarea fizică și mentală cu ajutorul venitului din pensia limitată.

Bianca a trebuit să lupte din greu pentru acest venit mic.

De-a lungul întregii vieți profesionale, ea a plătit integral contribuția la fondul său de pensii de stat.

La pensionare, Bianca a calculat că i se va datora o pensie de 189 de euro pe lună. Cu toate acestea, după decizia de pensionare, ea a primit doar o pensie de 140 de euro. Șocată, a încercat fără succes să afle de ce nu a primit suma la care credea că are dreptul. După ce a fost avertizată că pensia ar putea fi chiar redusă dacă contestă decizia, Bianca a continuat să facă contestație. Coșmarul său cel mai rău s-a împlinit când pensia i-a fost redusă cu peste 3 euro.

Contrar modului blând și neconfrontat al Biancăi de a fi, ea a decis să lupte pentru drepturile la pensie în cadrul unei instanțe judecătorești și astfel i s-a acordat o pensie de 205 EUR pe lună. În orice caz, Bianca constată că acest lucru „nu îi oferă un standard adecvat de viață”, deoarece fără sprijinul financiar al fiului său, ar fi imposibil să-și acopere cheltuielile de bază și medicamentele în fiecare lună. La pensionare, avea intenția să călătorească, să învețe o limbă străină, să meargă la piscină; să facă toate lucrurile pe care nu a avut niciodată timp să le facă atunci când lucra. Acum nu-și poate cumpăra nici măcar haine, dacă vrea să aibă suficienți bani pentru a trăi. Bianca consideră că persoanele mai în vârstă sunt tratate nedrept și fără respect și speră să existe „o revizuire a veniturilor pensionarilor pentru a le oferi venituri mai adecvate și echitabile, astfel încât să poată trăi o viață decentă și să-și permită să plătească facturile.” Dar admite că nu crede că acest lucru se va întâmpla, „nu cred că generația mea va ajunge vreodată să trăiască și să se bucure de acest tip de viață în comparație cu pensionarii din alte țări europene”. Bianca spune că persoanele în vârstă sunt destul de apatice, dar „la ce ar trebui să vă așteptați? Venim dintr-un timp și un loc în care nu ne-am împotrivit autorității. Persoanele în vârstă simt această nedreptate foarte profund. Suntem tratați așa de rău”.

POVESTEA BIANCĂI EVIDENȚIAZĂ ÎNCĂLCĂRI ALE ACESTOR DREPTURI

- CEDO Articolul 8 Dreptul la respectarea vieții private și de familie: protecția fizică și bunăstarea mentală;
- Protocolul CEDO 1 Articolul 1 Protecția proprietății private: pensiile constituie a procesiune
- CEDO Articolul 14 Interzicerea discriminării în exercitarea drepturilor Convenției

FORȚATĂ SĂ LUCREZE PE PIAȚA NEAGRĂ PENTRU A SUPRAVIEȚUI

Elena are 65 de ani și s-a căsătorit la 40 de ani. Nu are copii deși și-ar fi dorit foarte mult. Elena a primit o educație bună și a absolvit liceul industrial de chimie. Își aduce aminte de timpurile în care a început să muncească, spunând că pe atunci oamenii se comportau „excepțional” unii cu alții, dar „nu pot fi comparate acele persoane cu cele din zilele noastre.” De-a lungul timpului ea a fost singura femeie angajată într-un domeniu dominat de bărbați. Elena a avut propria afacere pentru o vreme, dar, din păcate, afacerea a eșuat și, ca urmare, acum primește o pensie foarte mică.

După pensionare, Elena a considerat că este necesar să caute un loc de muncă pentru a-și completa pensia mică. În cele din urmă, a găsit un loc de muncă cu jumătate de normă într-un afterschool și, deși se bucura de lucrul cu copiii, a început să simtă presiunea noului său rol.

Orele de lucru ale Elenei au crescut sub presiunea condițiilor exigente și, în curând, a început să se simtă epuizată. Cu toate acestea, Elena s-a simțit blocată într-o situație pe care nu o putea evita. Era dependentă de venitul suplimentar și știa că dacă s-ar plânge sau ar refuza să lucreze orele suplimentare, își va pierde locul de muncă. Îi era, de asemenea, teamă că, fiind în vârstă, i-ar fi greu să-și găsească un alt loc de muncă. Elena spune că „o persoană mai tânără ar fi putut spune NU angajatorului său și și-ar fi căutat un alt loc de muncă”. Ea consideră că angajatorii exploatează nevoia persoanelor în vârstă de a obține venituri suplimentare, profitând de dorința acestora de a lucra în economia neagră, care nu se bucură de protecție.

Deși din exterior Elena pare o femeie curajoasă și puternică, ea nu se simte capabilă să-și ceară propriile drepturi, găsind „mai ușor să lupte pentru alții, decât pentru ea.” Elena își amintește cum a îndurat „atât de multă umilință, cu un program de lucru infernal”, și subliniază „aveam nevoie de bani, aveam un credit bancar.”

Sănătatea Elenei a început să se șubrezească, iar datorită stresului a dezvoltat psoriazis, după cum descrie ea „unghiile îmi cădeau, îmi țâșnea sângele”, dar acesta a fost doar începutul problemelor ei de sănătate; după 3 ani, datorită stresului și îndatoririlor numeroase pe care le avea Elena la locul de muncă, toate au luat sfârșit și au culminat cu un atac de cord.

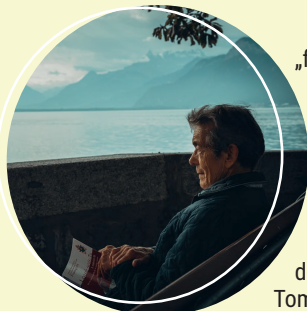
Descriind experiența, Elena spune „eram terminată, aveam rate, aveam nevoie de bani”, iar astăzi viața ei rămâne în continuare grea, cu o pensie mică.

POVESTEA LUI ELENA EVIDENȚIAZĂ ÎNCĂLCAREA ACESTOR DREPTURI ALE OMULUI

- CEDO Articolul 4 Interzicerea sclaviei și a muncii forțate
- CEDO Articolul 8 Dreptul la respectarea vieții private și de familie;
- CEDO Articolul 14 Interzicerea discriminării în exercitarea drepturilor Convenției;

„VIAȚA MEA ESTE A UNEI LEGUME: NU FAC ȘI NU PRODUC NIMIC”

Tom are 63 de ani și a lucrat ca electrician, câștigând bani „frumoși”, în special în Irak în timpul războiului. Are o familie mare, copii și nepoți, dar locuiește singur într-un apartament de o cameră, mic și înghesuit. Tom își apreciază familia, activitățile sociale și exercițiile ca modalități de a-l menține sănătos și activ, dar datorită statutului său financiar, simte că oportunitățile sale sunt foarte limitate.

În 2006, Tom a avut un accident vascular cerebral și i s-a spus de către medic că nu mai este în măsură să lucreze din nou. Tom a fost devastat de diagnostic și de pensionarea sa forțată. La

vârsta de 50 de ani, Tom s-a simțit nedreptățit. „Nu voiam să ies la pensie”; el povestește cum după 10 zile de spitalizare, și-a revenit „instantaneu”. El supraviețuiește cu o pensie medicală mică, de 193 de euro pe lună. Tom crede că pensia sa medicală a fost calculată în mod incorect din cauza unui sistem anterior de calculare.

Cu pensia actuală, Tom se luptă să supraviețuiască și nu mănâncă sănătos. Se bazează pe mesele de la cantina socială sau pe orice fel de mâncare pe care și-l poate permite și poartă haine aparținând soțului decedat al partenerei sale. Luxul aparține trecutului.

Odată cu trecerea anilor, Tom a devenit tot mai hotărât să lucreze din nou, așa că în urmă cu șase ani s-a recalificat ca paznic. Era pregătit să lucreze atât schimburi de zi, cât și de noapte. Așteaptă cu nerbădare să aibă un venit mai bun, să fie mai puțin inactiv și plictisit, să aibă viață socială și să poată contribui la susținerea familiei sale. După ce a obținut certificatul în domeniul pazei și protecției publice, a descoperit că, deoarece a fost certificat anterior de medic ca inapt de muncă, nu i se va permite să muncească un program de lucru complet.

Lui Tom i-ar plăcea să-și ajute familia mai mult și să poată contribui financiar atunci când sunt evenimente de familie și alte ocazii. El nu își poate permite cadourile de Crăciun pentru nepoții săi, iar la întâlniri el încearcă să evite atragerea atenției asupra lui și a situației sale, deoarece acestea sunt o sursă de jenă și frustrare pentru el.

Tom își dorește elementele de bază – un loc confortabil unde să doarmă și să mănânce. Chiar acum,

Tom își percepe viața de parcă el ar fi o legumă - nu face nimic sau nu produce nimic. Încearcă să fie optimist, sperând că într-o zi va putea lucra din nou, chiar după o perioadă atât de lungă de inactivitate, deși e greu să-și mențină optimismul.

POVESTEA LUI TOM EVIDENȚIAZĂ ÎNCĂLCĂRI ALE ACESTOR DREPTURI ALE OMULUI

- CEDO Articolul 8 Dreptul la respectarea vieții private și de familie;
- CEDO Articolul 14 Interzicerea discriminării în exercitarea drepturilor Convenției;
- CRPD Articolul 5 Egalitatea și nediscriminarea: asigurarea unei locuințe rezonabile
- CRPD Articolul 26 Adaptare și readaptare;
- CRPD Articolul 27 Munca și ocuparea forței de muncă: protecția și promovarea realizării la locul de muncă, inclusiv pentru cei care dobândesc o dizabilitate pe parcursul angajării;

- CRPD Articolul 28 Nivel adecvat de viață și protecție socială: suficiente venituri pentru alimente, haine și locuință;
- CRPD Articolul 30 Participarea la viața culturală, recreere, agrement și sport

DIGITALIZAREA M-A FĂCUT SĂ MĂ SIMT EXCLUSĂ DIN SOCIETATE ÎN GENERAL, DAR ȘI DIN PROPRIA MEA FAMILIE

Anneli are 75 de ani, are câteva probleme de mobilitate, dar reușește să se descurce la domiciliu. În ultimii ani, a devenit din ce în ce mai îngrijorată și izolată datorită digitalizării serviciilor precum sistemul de sănătate și sectorul bancar, subliniind modul în care „toți se așteaptă ca noi toți să avem instrumentele și abilitățile necesare pentru a le accesa.

Ca utilizator de servicii nu mă simt egală cu persoanele mai tinere ca mine.” Anneli înțelege beneficiile, dar simte că lucrurile au mers prea departe. „Nu m-am simțit prea deranjată de aceste schimbări din ultimele decenii, deoarece acestea ne-au fost prezentate mai mult ca mici ajustări pentru a satisface nevoile generațiilor mai tinere, nu pentru a nega nevoile generațiilor mai în vârstă. Nu m-am gândit niciodată că planul era să forțeze pe toată lumea să învețe să folosească aceste gadget-uri complicate și servicii online.

Recent, ea a vizitat banca sa pentru a face un transfer de bani nepotului ei drept cadou surpriză pentru absolvire. Nu fusese nevoită să utilizeze serviciile bancare de o vreme, explicând că „din fericire, copiii mei se asigură că toate facturile și cheltuielile sunt plătite”.

Ea a fost surprinsă să vadă doar doi funcționari care serveau numărul mare de persoane care așteaptă. Anneli a trebuit să aștepte aproape o oră și jumătate la coadă înainte de a fi servită. Anneli a fost rănită și jenată când tânărul funcționar i-a spus că „ar fi putut face depozitul online în mai puțin de 5 secunde și ar fi salvat timpul tuturor.” Anneli s-a simțit tratată prost adăugând: „A fost extrem de nepoliticos. În legătură cu asta, am vrut să mă simt utilă, responsabil și capabilă să mă ocup de aceste lucruri la vârsta mea, venind personal la bancă.

Ezitănd, funcționarul mi-a spus că mă poate ajuta contra unui cost suplimentar și mi-a prezentat taxele de serviciu: 3 euro pentru verificarea soldului contului meu și 7 euro pentru depozit. Este mai mult decât ceea ce plătesc pentru medicamentele mele în fiecare lună! Dacă așa fi avut doar pensia mea legală și nici un copil care să se îngrijească de cheltuielile mele zilnice?”

Anneli se simte jignită și disprețuită. Nu poate înțelege modul în care societatea se poate aștepta ca toată lumea să învețe să utilizeze serviciile digitale. Ea propune ca „societatea să se asigure că anumite servicii oferă în continuare o tranzacție față în față pentru persoanele în vârstă care nu pot sau nu doresc să învețe”.

Pe de altă parte, notează Anneli, oamenii mai tineri par să creadă în vechea poveste despre un câine bătrân care nu poate învăța trucuri noi: „Mă simt exclusă nu numai din societate în general, ci și din familia mea. Toată lumea împărtășește fotografiile și videoclipurile pe care le primesc pe telefoanele lor. Aș vrea să văd și eu fotografiile mele cu nepoții, dar copiii mei spun: „Mama noastră nu va mai învăța nimic nou, cel mai bine este să nu i se cumpere un smartphone”. Cred că așa învăța să-l folosesc dacă cineva m-ar învăța cu răbdare, dar ei mereu spun „ar trebui să știi cum să faci asta, ți-am arătat deja o dată!”

Anneli se simte confuză dacă familia sau societatea în general au de fapt încredere în abilitățile ei și doresc ca ea să învețe să folosească serviciile digitale. Pe de altă parte, se așteaptă de la ea să le folosească la fel de fluent ca oricine altcineva, dar, pe de altă parte, nimeni nu se deranjează să o învețe cum să le folosească, din cauza credinței discriminatorii legate de vârstă că ea nu va înțelege informațiile.

POVESTEA LUI ANNELI SUBLINIAZĂ ÎNCĂLCĂRILE ACESTOR DREPTURI

- CEDO Articolul 8 Dreptul la respectarea vieții private și de familie: accesul la informație;
- CEDO Articolul 14 Interzicerea discriminării în exercitarea drepturilor Convenției: solicitarea accesului la serviciile publice pe o bază egală;
- Protocolul CEDO 1 Articolul 2 Dreptul la educație;
- CRPD Articolul 5 Egalitate și nediscriminare;
- CRPD Articolul 9 Accesibilitatea: accesul la noile informații și comunicații, tehnologii și sisteme, inclusiv internetul;
- CRPD Articolul 19 Viață independentă și incluziunea în comunitate;
- CRPD Articolul 30 Participarea la viața culturală, recreere, agrement și sport.

CAPTIVĂ ÎNTRE ACEȘTI PATRU PEREȚI

Vera are 70 de ani, este văduvă, iar în ultimii ani a avut probleme majore de sănătate. Trăiește într-o casă a autorității locale, pe un deal cu vedere asupra orașul. Aceasta se află la o distanță de 2 km de strada Main. Transportul public nu mai deservește aria; au existat probleme legate de siguranța copiilor pe stradă și legate de comportamentul antisocial. „Trebuie să merg la supermarket, trebuie să merg la Credit Union și am probleme de sănătate”, spune Vera. E ironic; Vera are abonament pentru autobuz, dar nu există autobuze care să o ducă în vreo direcție. Ea explică: „Nu avem autobuze care să ne ducă la spitalele noastre...trebuie să depinzi de prieteni și de vecini.”

Urcarea obositoare până în vârful dealului o face pe Vera să se oprească: „Nu pot merge prea departe, respirația mea...Îmi ia două ore pentru a merge în oraș, dar acum doar stau aici și de abia mai respir.” Lipsa mijloacelor de transport și sănătatea Verei o fac să se simtă foarte izolată: „Sunt pe cont propriu și sunt foarte singură...obișnuiam să fiu mereu afară...Îmi place să merg afară.”

Situația Verei este complicată și de sentimentul că ea nu se simte în siguranță în casa ei. Datorită comportamentelor antisociale din zonă, inclusiv intimidarea și traficul de droguri, ea povestește cum unii tineri „te scuipau” și că existau străini „care sunau la ușă în timpul nopții.”

Vera își vizitează o vecină în fiecare noapte de marți. Ea se teme de drumul scurt către casă, pentru că tinerii din zonă se adună în afara centrului sportiv. Vera are o fire rezistentă și declară că ea „nu-i va lăsa să o înfrângă, să mă ucidă dacă vor”. Vera trebuie să-și adune toată bravada și curajul ca să-și viziteze prietena, spunând că nu „renunță.” Observă că nu există „un respect pentru persoanele în vârstă.”

POVESTEA LUI VERA EVIDENȚIAZĂ ÎNCĂLCAREA ACESTOR DREPTURI ALE OMULUI

- CEDO Articolul 8 Dreptul la respectarea vieții private și de familie;
- Protocolul CEDO 1 Articolul 1 Protecția proprietății private; confortul căminului;
- CRPD Articolul 9 Accesibilitate: mediul înconjurător și transportul sunt accesibile;
- CRPD Articolul 20 Mobilitatea personală;
- CRPD Articolul 30 Participarea la viața culturală, recreere, petrecere a timpului liber și sport.

CUM POT FI FOLOSITE DREPTURILE OMULUI PENTRU A PROVOCA SCHIMBĂRI?

8

Drepturile omului sunt relevante pentru multe dintre provocările cu care se confruntă persoanele în vârstă pentru a trăi o viață bună. Conform Convenției Europene a Drepturilor Omului, protecția drepturilor omului este parte integrantă a politicilor de stat și a furnizorilor de servicii în toate țările europene. Prin urmare, preocupările legate de drepturile omului pot fi deseori rezolvate de autorități sau de persoana responsabilă, prin adresarea în scris sau discuții, folosind această abordare:

PASUL 1: FACEȚI LEGĂTURA CU CONVENȚIILE PRIVIND DREPTURILE OMULUI

- Folosiți ceea ce ați învățat din această broșură
- Gândiți-vă la experiența care vă preocupă; sau dacă este experiența unei alte persoane în vârstă, ascultați povestea acesteia;
- Folosind cunoștințele despre drepturile omului, gândiți-vă la problema sau situația referitoare la drepturile conținute în convențiile prezentate în această broșură;
- Faceți legătura cu articolul (articolele) relevant (e). În multe cazuri, drepturile referitoare la un subiect sunt cuprinse atât în CEDO, cât și în CRPD. În acest caz, trebuie să se țină seama în primul rând de CEDO, deoarece drepturile conținute în aceasta sunt aplicabile în dreptul intern, ceea ce înseamnă că pot exista consecințe pentru autoritățile publice dacă nu răspund;
- Elaborați ce trebuie să se schimbe, astfel încât drepturile dvs. și ale altor persoane în vârstă să fie protejate.

PASUL 2: FACEȚI O PLÂNGERE

- Utilizați un cadru al drepturilor omului pentru a încadra chestiunea sau problema;
- Ilustrați problematica drepturilor omului folosind experiențele trăite ale unei persoane în vârstă;
- Dacă implică o autoritate publică, schițați cum credeți că au eșuat în a-și îndeplini obligația de a proteja drepturile utilizatorilor de servicii; oferiți o posibilă soluție sau o modalitate de rezolvare a problemei;
- Ridicați neoficial problema drepturilor omului vorbind persoanelor implicate sau scrieți-le;
- O organizație de advocacy sau un centru local de informare a cetățenilor vă poate ajuta în acest sens (a se vedea secțiunea 9, „Eu locuiesc în România” pentru detalii de contact ale unor astfel de organizații);

- Dacă acest lucru nu produce un rezultat satisfăcător, faceți o plângere formală. În cazul în care problema drepturilor omului se referă la furnizorii de servicii publice, utilizați serviciul lor de reclamații;
- Dacă ați trecut prin procesul de reclamații publice și problema rămâne nerezolvată, pentru satisfacția dvs., puteți să adresați o plângere unei organizații independente, cum ar fi Ombudsmanul, organismul național de monitorizare a drepturilor omului sau reprezentantului dvs. public (pentru detalii de contact, consultați secțiunea 9, „Eu locuiesc”);
- Dacă problema se referă la drepturile conținute în CRPD, alăturați-vă altor persoane cu dizabilități și/sau unei organizații care apără drepturile persoanelor cu dizabilități în procedura de scriere a unui „raport umbră”, o evaluare despre situație din perspectiva dvs. ca persoană (persoane) cu dizabilități, subliniind drepturile încălcate;
- Dacă orice altceva eșuează, este posibil să trebuiască să luați în considerare acțiunea în justiție, cereți sfatul unui expert înainte de a acționa (vezi secțiunea 9 „Eu trăiesc în” pentru organizații care ar putea fi în măsură să vă ajute);
- Alte acțiuni pe care le puteți întreprinde pentru a influența deciziile organismelor publice, cum ar fi furnizorii de transport, ar fi începerea unei campanii care să utilizeze cadrul drepturilor omului pentru a evidenția impactul acestora asupra drepturilor utilizatorilor de servicii ⁹.

---

⁹ AgeUK (2015) Our Rights, Our Voices Human Rights Toolkit
www.ageuk.org.uk/globalassets/age-uk/blocks/promo/ourrightsourvoices_toolkit.pdf

ROMANIA

LOCUIESC ÎN ROMÂNIA. CE POT FACE?

A. ÎNTÂMPIN OBSTACOLE ÎN VEDEREA ACCESĂRII SERVICIILOR DE SĂNĂTATE ȘI DE ÎNGRIJIRE SOCIALĂ

Dacă, la fel ca Anna, Elsa, Ruby și Joan credeți că ați fost subiect al discriminării din cauza vârstei și/sau dizabilității dvs. atunci când ați accesat serviciile de sănătate și de îngrijire socială, sau dacă furnizorul de servicii nu a reușit să vă protejeze drepturile, puteți lua măsuri.

Discriminarea poate lua forma unei discriminări directe, de exemplu dacă sănătatea și evaluarea nevoilor de îngrijire socială se concentrează pe nevoile fizice, și nu includ asigurarea nevoilor sociale care sunt incluse în evaluările pentru persoane mai tinere; sau discriminare indirectă, în care se aplică un criteriu sau o practică care vă pune într-o situație dezavantajoasă datorită vârstei și/sau dizabilității dumneavoastră în comparație cu alte persoane, de exemplu stabilirea unei vârste de întrerupere arbitrară a unui serviciu, cum ar fi accesul sub 65 ani la servicii psihologice specifice persoanelor cu leziuni cerebrale dobândite. În oricare dintre aceste situații, acestea sunt acțiunile pe care le puteți întreprinde:

1. Faceți o plângere scrisă la spitalul la care ați fost tratat și diagnosticat pentru prima dată, dacă considerați că nu ați fost tratat și informat corespunzător. Aceștia ar trebui să răspundă și să soluționeze problema;
2. Faceți o plângere scrisă împotriva medicului care v-a tratat și adresați această plângere și Colegiului Medicilor din România.
3. Cereți-i medicului de familie să vă sfătuiască la ce spital să mergeți și să vă ajute să găsiți un specialist.

4. Îngrijirea la domiciliu este limitată în România. SeniorINET, o rețea ONG de servicii dedicate persoanelor vârstnice, vă poate oferi informații despre serviciile pentru persoanele în vârstă. Pentru informații privind centrele de îngrijire, contactați Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice
5. Dacă aveți în vedere îngrijirea în centre de îngrijire, în viitor, vizitați unele centre de îngrijire pentru a vedea care dintre ele vă pot satisface cel mai bine cerințele și nevoile dvs.; puteți cere să vă înscrieți pe listele de așteptare ale centrelor de îngrijire;
6. Pentru informații și sfaturi privind tulburările cognitive, cum ar fi Alzheimer, contactați Centrul Memoriei;
7. Dacă aveți nevoie de consiliere psihologică, contactați medicul de familie care vă poate da trimitere către un psiholog. Tratatamentul este acoperit de asigurarea de sănătate.

B. ÎNTÂMPIN DIFICULTĂȚI ÎN PROTEJAREA STĂRII MELE DE BINE

Dacă, la fel ca Ingrid, Antonio, Elena și Adamo, sunteți exploatat și se profită de pe urma faptului că sunteți în vârstă, aveți o dizabilitate sau vulnerabilitate sau sunteți abuzat, acestea sunt acțiunile pe care le puteți întreprinde:

1. Dacă ați fost exploatați la locul de muncă, puteți face o plângere scrisă către Inspectoratul Teritorial de Muncă din regiunea dvs. Dacă ați lucrat în sistemul de învățământ, puteți face o plângere în scris la Inspectoratul școlar din zona dvs.;
2. Dacă sunteți abuzat și violentat din cauza consumului de droguri, contactați Agenția Națională Antidrog, care vă poate oferi consiliere.
3. Dacă sunteți supus violenței și abuzului, puteți să cereți un ordin de restricție împotriva făptuitorului, de la poliția locală.
4. Puteți obține sfaturi juridice de la Centrul de Resurse Juridice și să înaintați cazul dvs. în instanță;
5. Serviciile sociale pot oferi mediere și consiliere și vă pot oferi și informații referitoare la situația dvs.
6. În cazul în care ați fost internat în spital din cauza unui incident cauzat de abuz, asistentul social din spital are datoria de a informa autoritățile;
7. Când ați fost victima unei înșelăciuni sau a unei fraude, puteți face o plângere adresată poliției.
8. Experimentând o situație abuzivă, vă puteți simți mai vulnerabil; puteți cere o evaluare socio-medicală și puteți primi sprijin pentru a vă restabili încrederea în dvs. Pentru a beneficia de serviciile sociale, dumneavoastră sau reprezentantul legal trebuie să depună o cerere la serviciul public de asistență socială de la biroul primăriei din zona dumneavoastră.

C. ÎN VEDEREA ÎMPLINIRII NEVOILOR DE BAZĂ, ÎNTÂMPIN OBSTACOLE FINANCIARE

Dacă, la fel ca Bianca, Elena și Tom venitul dvs. este insuficient pentru a vă satisface nevoile de bază; obstacolele structurale în vederea căutării unui loc de muncă vă sunt potrivnice din cauza vârstei și/sau dizabilității dvs., acestea sunt acțiunile pe care le puteți întreprinde:

1. Pentru a aplica pentru o pensie de invaliditate sau alte beneficii, trebuie să completați și să depuneți documentele la Direcția Generală de Asistență Socială din zona dvs. (serviciul public de asistență socială din primărie vă poate ajuta). Cererea dvs. va fi evaluată de comitetul medical și va fi stabilit gradul de dizabilitate. Plățile aferente se vor face după emiterea certificatului de invaliditate;
2. Puteți contacta C.A.R.P. Omenia, o asociație care oferă membrilor săi asistență financiară și socială;
3. Dacă considerați că pensia dvs. a fost calculată incorect, puteți face o contestație adresată președintelui Comisiei centrale de Contestații din cadrul Casei Naționale de Pensii Publice. De asemenea, puteți contesta deciziile în instanță;
4. Puteți depune o plângere la Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării.

D. ÎNTÂMPIN OBSTACOLE PENTRU A RĂMÂNE INCLUS ÎN SOCIETATE

Dacă precum Anneli, Vera și Ruby considerați că sunteți excluși din viața socială, culturală și economică a comunității dvs. din cauza eșecului organismelor publice și al furnizorilor de servicii esențiale care nu au ținut cont de nevoile dvs. ca persoană în vârstă sau cu dizabilități, acestea sunt acțiunile pe care le puteți întreprinde:

1. Dacă nu există mijloace de transport în zona dvs., puteți depune o plângere la primărie cu privire la alocarea transportului pentru zona respectivă și puteți solicita soluții pentru persoanele care locuiesc în acea comunitate.
2. Puteți contacta ONG-urile responsabile de organizarea transportului pentru persoanele cu nevoi speciale. De exemplu, Fundația Motivation, care oferă transport personalizat pentru persoanele cu dizabilități.
3. Puteți depune o plângere la Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării.
4. Puteți depune o plângere la Autoritatea Națională pentru Protecția Consumatorului, care poate să vadă dacă există proceduri specifice pentru persoanele în vârstă, astfel încât drepturile lor să fie protejate, de exemplu băncile ar trebui să ia în considerare și vârsta utilizatorilor;
5. Puteți să faceți o plângere la managerul băncii locale și la funcționar, solicitând servicii și informații specifice.

6. Puteți să căutați dacă există anumite cursuri la Cluburile Seniorilor, unde puteți învăța să utilizați diferite servicii digitale și gadget-uri.
7. Puteți contacta Consiliul Național al Persoanelor Vârstnice informându-i, iar aceștia pot adresa Guvernului aceste probleme legate de persoanele în vârstă și condițiile lor de viață.

DETALII DE CONTACT ALE ORGANIZAȚIILOR:

COLEGIUL MEDICILOR DIN ROMÂNIA:

Adresa: Bulevardul Timișoara nr. 15, cod poștal 061303, Sector 6, București, Romania

Tel: 021 413.88.00 / 021 413.88.03. E-mail: office@cmr.ro

Website: <https://www.cmr.ro/>

POLIȚIA ROMÂNĂ:

Tel: 021 208.25.25

Website: <https://www.politiaromana.ro>

CONSILUL NAȚIONAL PENTRU COMBATERICA DISCRIMINĂRII

Adresa: Piata Valter Maracineanu nr 1-3, sector 1, 010155 Bucuresti

Tel: 021 312.65.78/ 021 312.65.79. E-mail: support@cncd.org.ro

Website: <http://cncd.org.ro/>

AGENȚIA NAȚIONALĂ ANTIDROG

Adresa: Str. Arcului nr. 19, Sector 2, București, 021032

Tel: 021 212.06.90/ 021 212.05.20. E-mail: office@crj.ro

Website: <http://www.crj.ro/>

CENTRUL DE RESURSE JURIDICE

Postiosoite: 00102 Eduskunta

Käyntiosoite: Arkadiankatu 3, Helsinki

Puh. 09 4321, s-posti: oikeusasiamies@eduskunta.fi

Nettisivu: <https://www.oikeusasiamies.fi/>

CONSILIUL NAȚIONAL AL PERSOANELOR VÂRSTNICE

Adresa: Str. George Vraca nr. 9, et. 1, Bucuresti, 010146 Romania

Tel: 021 312.44.31/ 021 312.44.45. E-mail: secretariat@cnpv.ro

Website: <https://www.cnpv.ro/>

ROMANIA

AUTORITATEA NAȚIONALĂ PENTRU PROTECȚIA CONSUMATORULUI

Adresa: București, Bulevardul Aviatorilor nr. 72, sector 1, cod postal 011865

Tel: 021 307.67.84. E-mail: cabinet@anpc.ro

Website: <http://www.anpc.gov.ro/>

INSPECȚIA MUNCII/ LABOR INSPECTORATE

Adresa: Str. Matei Voievod nr. 14, sector 2, București

Website: <https://www.inspectiamuncii.ro/>

CENTRE DE ÎNGRIJIRE DE LUNGĂ DURATĂ PENTRU VÂRSTNICI:

Website: [http://www.mmuncii.ro/j33/images/Documente/Familie/2018/](http://www.mmuncii.ro/j33/images/Documente/Familie/2018/Camine_persoane_varstnice-26-06-2018.pdf)

[Camine_persoane_varstnice-26-06-2018.pdf](http://www.mmuncii.ro/j33/images/Documente/Familie/2018/Camine_persoane_varstnice-26-06-2018.pdf)

SENIORINET - REȚEA ONG DE SERVICII DEDICATE PERSOANELOR VÂRSTNICE

Adresa: Str. Washington 38, sector 1, Bucuresti

Tel: 021 230.40.13. Email: seniorinet@caritasromania.ro

Website: <http://caritasromania.ro/seniorinet/>

FUNDAȚIA MOTIVATION:

Adresa: Podisor Street No.1, Loc. Buda, Ilfov County , Romania

Tel: 021 448.02.42

Website: <http://motivation.ro/en/>

CENTRUL MEMORIEI:

Adresa: Sos. Berceni nr 10-12, sector 4, Bucuresti

Tel: 021334.89.40

Website: <https://www.alz.ro>

C.A.R.P. OMENIA:

Adresa: Str. Amurgului nr.53, Sectorul 5, Bucuresti, (intre Piata Rahovei si Soseaua Salaj)

Tel: 021 423.17.49. E-mail: carp.omenia@yahoo.com

Website: <http://www.carp-omenia.ro/>

CASA NAȚIONALĂ DE PENSII PUBLICE

Tel: 021 316.83.08

E-mail: petitii.sesizari@cnpp.ro

Website: <https://www.cnpp.ro/home>

DIRECȚIA GENERALĂ DE ASISTENȚĂ SOCIALĂ ȘI PROTECȚIA COPILULUI VERIFICAȚI LA PRIMĂRIA/CONSILUL LOCAL DIN ZONA DVS.

Pentru București:

Adresa: Str. Constantin Mille nr 10 sector 1, București

Tel: 021 314.23.15. E-mail: registratura@dgas.ro

Website: <https://dgas.ro/>

MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI, PROTECȚIEI SOCIALE ȘI PERSOANELOR VÂRSTNICE

Adresa: Strada Demetru I Dobrescu 2, București

Tel: 021 315 8556

Website: <http://www.mmuncii.ro/j33/index.php/ro/>

SERVICIILE PUBLICE DE ASISTENȚĂ SOCIALĂ

Verificați la primăria/consiliul local din zona dvs.

GHIDUL PRIMĂRIILOR:

Website: <https://www.ghidulprimariilor.ro/>

ROMANIA

VIZITAȚI: [HTTPS://TWOMOONS.EU](https://twomoons.eu)

